

Handläggare: Marie Kelpé
Telefon: 08-508 20 583

Till
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Redovisning av 2010 års stimulansmedel för utveckling av äldreomsorgen

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningens redovisning av 2010 års stimulansmedel godkänns.

Leif Sjöholm
Stadsdelsdirektör

Kristina Goldring
Äldreomsorgschef

Sammanfattning

Riksdagen beslutade att även för 2010 avsätta stimulansmedel för utveckling av landstingens och kommunernas vård och omsorg för äldre.

Kvarvarande medel för 2007 - 2009, som kunde överföras till 2010 var 11 927 000 kronor. Förvaltningen ser en stor fördel med att stimulansmedlen är möjliga att föra över till nästkommande år.

De stimulansmedel som äldreomsorgen beviljades för 2007 - 2009 omfattade projektverksamhet för totalt 31 589 000 kronor. Kvarvarande medel för 2007 - 2009, som kunde överföras till 2010 var 11 927 000 kronor. För 2010 beviljades ytterligare 4 583 000 kronor. Totalt för 2010 fanns medel motsvarande 16 510 000 kronor att använda varav 8 054 000 kr förbrukats. Detta innebär att medel motsvarande 8 456 000 kr kan överföras till 2011.

Förvaltningen redovisar här hur beviljade stimulansmedel för äldreomsorgen använts under 2010.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom äldreomsorgsavdelningen. Ärendet behandlas i stadsdelsnämndens pensionärsråd 2011-04-08.

Bakgrund

Förvaltningen har beviljats stimulansmedel från Socialstyrelsen för år 2010 för fortsatt utvecklingsarbete inom äldreomsorgen. Förvaltningen redovisar här hur medlen använts. Redovisningen ska lämnas till Socialstyrelsen senast 31 augusti 2011.

Ärendet

Regeringen bedömer att kvaliteten i vården och omsorgen om äldre behöver höjas, Såväl det medicinska omhändertagandet som det sociala innehållet i äldreomsorgen behöver förbättras. Vidare måste samverkan mellan huvudmännen förbättras för att äldre personer ska få sina behov av vård och omsorg tillgodosedda. Det förebyggande arbetet bland äldre personer behöver intensifieras och åtgärder vidtas för att de äldre och deras anhöriga ska känna trygghet.

Regeringen prioriterar insatser inom följande områden i vården och omsorgen om äldre kvinnor och män:

Rehabilitering

Kost och nutrition

Demensvård

Läkemedelsgenomgångar

Det sociala innehållet

Läkartillgång såväl i särskilt boende som i ordinärt boende

Förebyggande hembesök

Det statliga stimulansbidraget skall efter lokala behov och prioriteringar användas till de av ovanstående områden där de bedöms göra störst nytta inom varje enskilt landsting och enskild kommun.

De stimulansmedel som äldreomsorgen beviljades för 2007 - 2009 omfattade projektverksamhet för totalt 31 589 000 kronor. Kvarvarande medel för 2007 - 2009, som kunde överföras till 2010 var 11 927 000 kronor. För 2010 beviljades ytterligare 4 583 000 kronor. Totalt för 2010 fanns medel motsvarande 16 510 000 kronor att använda.

Redovisning över hur stimulansmedel för 2010 använts

Rehabilitering

Hälsoträdgårdar vid Rågsveds servicehus

Mål: Utveckla de befintliga terrassträdgårdarna vid Rågsveds servicehus och skapa en lämplig miljö för effektiv rehabilitering i form av två hälsoträdgårdar.

Säkerställa att denna miljö används till sin fulla potential genom att erbjuda målgruppen, särskilt för miljön, utbildad personal. Investeringen är långsiktig genom att en ideell förening som ansvarar för drift och verksamhet/socialt innehåll kopplas till hälsoträdgårdarna.

Insats: Under 2010 färdigställdes den andra av de två planerade trädgårdarna. Trädgårdarna är tillgänglighetsanpassade och utrustade med lämpliga träningsredskap. Trädgårdarna har utnyttjats flitigt under hela sommaren. En ideell förening för hälsoträdgårdarna har bildats.

Beviljade medel: 2 633 000 kr.

Förbrukade medel: 1 584 000 kr.

Medel som överförs till 2011: 1 049 000 kr.

Rehabiliterande arbetssätt inom hemtjänsten

Mål: Brukaren kan använda sina egna förmågor i den utsträckning han/hon klarar av detta med stöd av vård- och omsorgspersonalens kunskap. Omsorgspersonalen ska ha kunskap och förmåga att utveckla ett rehabiliterande och aktiverande arbetssätt.

Insats: Teamledare för start-/stödteam har deltagit i teamledarutbildning (fördjupad kunskap i vardagsrehabiliterande förhållningssätt, stöd i sin roll). Övriga medarbetare har deltagit vid ett introduktionstillfälle om vardagsrehabiliterande förhållningssätt. Teamen har erhållit stöd från arbetsterapeut respektive sjukgymnast vid teammöten och handledning hemma hos brukaren. Diskussioner har förts med beställarenheten om samverkansformer mellan teamen och biståndshandläggarna. Teamen är idag integrerade i den ordinarie verksamheten. Teamen har regelbundna reflektions/metodmöten utifrån en fastställd mötesordning. Samverkan har skett med projektet Kompetensutveckling för demensteam i hemtjänsten. Projektet avslutas 2010. Resterande medel överförs till andra projekt.

Beviljade medel: 1 150 000 kr.

Förbrukade medel: 735 000 kr.

Medel som överförs till 2011: 415 000 kr.

Rehabiliterande förhållningssätt i hemtjänst och servicehus

Mål: Att vårdpersonalen har kunskap om varför man ska använda ett rehabiliterande förhållningssätt och hur det styr det dagliga arbetet. Att samarbetet mellan vårdpersonal i hemtjänst/servicehus och sjukgymnaster/arbetsterapeuter inom primärvården fungerar bra.

Insats: Projektet planerades under 2010 och startar 2011. Projektet bemannas, för att tillvarata kompetens och erfarenhet, av medarbetare från projektet Rehabiliterande arbetssätt inom hemtjänsten.

Beviljade medel: 400 000 kr.

Förbrukade medel: 0 kr.

Medel som överförs till 2011: 400 000 kr.

Kost och nutrition

Mat och måltider

Mål: Implementera och följa upp rutiner för mat, måltider, kostbehandling och rutiner för att identifiera och åtgärda undernäring.

Personer i ordinärt boende med hemtjänstinsatser, får mat och måltider anpassade utifrån sina behov samt skapa sociala mötesplatser med möjlighet att inta måltider tillsammans med andra.

Insats: Projektet har, i samverkan med enhetschefer, skapat ett varaktigt förbättringsarbete så att mat och måltider är anpassade utifrån de äldres behov. Projektet har fortsatt arbetet med egenkontroll för mat och livsmedel samt fördjupat arbetet runt stadens kostpolicy och stadsdelens övergripande mål för mat, måltider och kostbehandling. Projektet har följt upp och förbättrat rutiner för att identifiera och åtgärda undernäring hos brukare inom särskilt boende och hemtjänst. Arbetet med att förtydliga mat- och måltidsombudens roll har inletts. Projektet har även deltagit vid matråd med de måltidsombud som finns inom varje enhet. Studiecirklar om mat och måltidssituation har genomförts.

Beviljade medel: 1 101 000 kr.

Förbrukade medel: 545 000 kr.

Medel som överförs till 2011: 556 000 kr.

Demensvård

Taktil stimulering

Mål: Utveckla bemötande av äldre i syfte att säkra en trygg och stimulerande tillvaro. Utveckla arbetsmetoder med beröringsinsatser i omvårdnadsarbetet samt instrument för att mäta effekter.

Insats: Under året har medarbetare som utbildats i taktil beröring fått stöd och handledning utifrån behov. Interna handledare har utbildats i beröring och bemötande. Ett internt utbildningsmaterial för att säkerställa möjligheten att utbilda fler medarbetare har utarbetats. Projektet avslutas 2010. Resterande medel överförs till andra projekt.

Beviljade medel: 247 000 kr.
Förbrukade medel: 243 000 kr.
Medel som överförs till 2011: 4 000 kr.

Arbetsplatsnära kompetensutveckling

Mål: Skapa långsiktiga strukturer för arbetsplatsnära kompetensutveckling för vårdbiträden och undersköterskor i demenskunskap inklusive geriatrik och bemötande av personer med psykiska funktionshinder.

Insats: Projektet har utarbetat en struktur för arbetsplatsnära kompetensutveckling samt utvecklat utbildningsmaterial för detta. Under hösten 2009 och våren 2010 genomförde projektet utbildning enligt yrkeskrav för vårdbiträden/undersköterskor med komplettering i demens, geriatrik, vård i livets slut samt motorik och fysiologi. Projektledaren slutade i augusti 2010 och tjänsten har inte tillsatts under hösten. Kompetensutveckling i demens genomfördes istället under hösten 2010 med stöd från ansvariga för projektet Kompetensutveckling av demensteam inom hemtjänsten.

Beviljade medel: 1 321 000 kr.
Förbrukade medel: 463 000 kr.
Medel som överförs till 2011: 858 000 kr.

Kompetensutveckling för demensteam i hemtjänsten

Mål: Demensteamens införlivas i hemtjänstens ordinarie verksamhet. Utveckla former för samverkan mellan stadsdelens demensteam och demensdagvård.

Insats: För att säkerställa teamen har en teamledare utsetts i varje team. Dessa teamledare har fått stöd i sin roll. Stödet har erhållits av en arbetsterapeut vid möten och genom handledning i brukarens hem. Projektet har även vidareutvecklat anhörigstöd i hemtjänsten och genomfört kompetensutveckling för demensteamens genom lokala nätverksträffar för personal inom demensteam och demensdagverksamheter i stadsdelen. Vidare har projektet utvecklat metoder för att sprida kunskap och information till övrig personal.

Teamen är idag integrerade i den ordinarie verksamheten. De olika teamen har regelbundna reflektions/metodmöten utifrån en fastställd mötesordning. Projektet har samverkat med Rehabiliterande arbetssätt i hemtjänsten.

Projektet avslutas 2010. Resterande medel överförs till andra projekt.

Beviljade medel: 880 000 kr.
Förbrukade medel: 817 000 kr.

Medel som överförs till 2011: 63 000 kr.

Demensvårdsutveckling

Mål: Förankra Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom. Öka kunskapen om och ta fram rutiner för att identifiera tidiga symtom på demenssjukdom. Utveckla informationskanaler mellan beställarenhet, geriatrik, primärvård och hemtjänst.

Insats: Projektet planerades under 2010 och startade 2011. Projektet bemannas, för att tillvarata kompetens och erfarenhet, av projektledare från projektet Kompetensutveckling för demensteam i hemtjänsten.

Beviljade medel: 1 000 000 kr.

Förbrukade medel: 0 kr.

Medel som överförs till 2011: 1 000 000 kr.

Enskilda vård- och omsorgsboenden

Årstaberghemmet

Mål: Implementera vårdarsång som en ny arbetsmetod och därmed kunna erbjuda en bättre demensvård i framtiden.

Insats: Alla yrkesgrupper har erbjudits att delta i projektet. Utbildning med musik som teman har genomförts. Sång har blivit ett verktyg i vårdarbetet.

Beviljade medel: 25 000 kr.

Förbrukade medel: 25 000 kr.

Läkemedelsgenomgångar

Läkemedelsgenomgångar enligt teammodell

Mål: Säkerställa en helhetssyn för varje boende och dennes läkemedelsbehandling. Ta fram processer för genomgång av läkemedelsbehandling enligt teammodell och därigenom stärka en helhetssyn runt den äldre.

Insats: Inventering av befintliga rutiner inom Stockholms stad och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning, av beprövad erfarenhet från verksamheterna, genom deltagarna i projektet samt projektledningens erfarenhet och omvärldsorientering för att hitta andra screeningsinstrument inom respektive område. De områden som projektet arbetat med: Fall, rörelse, nedstämdhet, kost och näring, utsöndring, smärta, sår och sömn. Därtill utformat Rutin vid läkemedelsgenomgång och Summeringsblankett för hälsa och välbefinnande.

Projektet har tagit fram ett antal viktiga frågor inom respektive område och sammanställt frågorna i screeningsinstrument. Kompletterande frågor inom

respektive område har formulerats och sammanställts i dokument som stöd vid utredning och åtgärder. Rutin för att identifiera risk och rutin för åtgärd vid uppkommen risk inom respektive område har utformats.

Beviljade medel: 200 000 kr.
Förbrukade medel: 163 000 kr.
Medel som överförs till 2011: 37 000 kr.

Det sociala innehållet

En innehållsrik vardag - Tussmötegården

Mål: Göra de boendes vardag stimulerande och mer innehållsrik genom att skapa forum för delaktighet.

Insats: För att kunna utveckla ett synsätt som tar till var det friska hos varje boende har medarbetarna fått redskap för att utveckla arbetet inom enheten och erbjuda de boende en rikare vardag. En mer hemlik och stimulerande miljö som väcker alla sinnen har skapats. Efter projektiden har enheten en tydlig arbetsrutin för aktiviteter i grupp för de boende samt en tydlig befattningsbeskrivning för aktivitetsombuden. Aktivitetsschema, reminiscensgrupper (dvs. grupper som arbetar med att väcka minnen) och kaffestunder med tema har införts. En aktivitetspärm har iordningställts och delats ut till alla enheter. En aktivitetsbank har inrättats med lånesystem för samtliga enheter inom Tussmötegården. Utifrån personalens skattningar har införandet av kaffestund med tema/reminiscens, måltider med delaktighet i både förberedelse och måltid resulterat i att de boende är piggare än tidigare och sitter kvar under måltid/kaffestund. Kaffestunderna uppfattas som mycket trevligare med mer avancerade samtalsämnen. Andra förändringar som skett är att de boende har ökat i vikt och är mindre oroliga än tidigare.

För de boende har det inneburit en kvalitetshöjning genom att de har enskilda aktiviteter och gruppaktiviteter två gånger per dag.

Projektet avslutas 2010.

Beviljade medel: 730 000 kr.
Förbrukade medel: 730 000 kr.

Stimulerande vardag – Mårtensgården

Mål: Utveckla arbetssätt som ger de boende en rikare och mer stimulerande vardag.

Insats: Struktur för genomförande av två aktiviteter per dag samt underlag för uppföljning har utarbetats. Fokus har varit att ta fram och utveckla

aktivitetsmaterial som är stimulerande för de boende och enkla att använda för personalen. Många av de boende deltar i gemensamma aktiviteter. All personal har utbildats i Salutogent arbetssätt (ta vara på det friska) och Reminiscens (att väcka minnen). Ny projektledare tillsattes under hösten. Projektet fortsätter under 2011

Beviljade medel: 382 000 kr.

Förbrukade medel: 184 000 kr.

Medel som överförs till 2011: 198 000 kr.

Stimulerande vardag - Årsta vård- och omsorgsboende

Mål: Utveckla arbetssätt som ger de boende en rikare och mer stimulerande vardag. Vidareutveckla metoder för medarbetarna att kunna föra samtal med de boende för att skapa ett stimulerande innehåll i vardagen.

Insats: Projektet planerades under hösten 2010 och startar under januari 2011.

Beviljade: 300 000 kr.

Förbrukade medel: 0 kr.

Medel som överförs till 2011: 300 000 kr.

Öppen dagverksamhet i Högdalen och Östberga

Mål: Utveckla de icke biståndsbedömda dagverksamheterna och bygga upp en volontärverksamhet inom dessa för att ge fler äldre möjlighet till samvaro och aktiviteter.

Insats: Mötesplatserna Våxtorp i Östberga och Dalstugan i Högdalen har bedrivits av projektet i samverkan med olika föreningar. I Hagsätra drivs Seniorkafé i samverkan med en grupp pensionärer. En mötesplats för äldre i Stureby i samarbete med Stureby vård och omsorgsboende har startat. Under 2010 har samarbete med skolors hemkunskapslärare påbörjats där elever har bjudit pensionärer på trerätters lunch. Projektet samarbetar med ideella föreningar och arbetar med att rekrytera, utbilda och stödja volontärer. Projektet samarbetar idag med ca 90 volontärer. Projektet samarbetar även med hemtjänstenheterna för att stödja äldre i att ta sig till mötesplatserna. Samverkan med hemtjänsten sker också för att erbjuda en bättre måltidssituation för äldre som bor i ordinärt boende. Projektet har på olika sätt berättat om verksamheten vid informationstillfällen.

Beviljade medel: Öppen dagverksamhet Högdalen 1 575 000 kr.

Öppen dagverksamhet Östberga 1 514 000 kr.

Förbrukade medel: Öppen dagverksamhet Högdalen 907 000 kr.

Öppen dagverksamhet Östberga 735 000 kr.

Medel som överförs till 2011: Öppen dagverksamhet Högdalen 668 000 kr.
Öppen dagverksamhet Östberga 779 000 kr.

***Enskilda vård- och omsorgsboenden
Finskt äldrecentrum***

Mål: Aktivera de boende och skapa varaktiga aktivitetsrutiner som även fungerar efter projektets slut.

Insats: Finskt Äldrecentrum har anställt en legitimerad arbetsterapeut. Arbetsterapeuten har fokus på individinriktade åtgärder. Kartläggning av de boendes kapacitet vid aktiviteter i det dagliga livet (ADL) har genomförts. Efter en utförd ADL- bedömning har arbetsterapeuten diskuterat med och handlett kontaktman och övrig vårdpersonal i hur de kan främja de boendes delaktighet. Projektet strävar efter att öka de boendes delaktighet i den sociala miljön. För att skapa en plattform för aktiviteter med de boende startade projektet ett aktivitetsråd som planerar lämpliga aktiviteter utifrån de boendenas egna önskemål.

Beviljade medel: 268 000 kr.
Förbrukade medel: 225 000 kr.
Medel som överförs till 2011: 43 000 kr.

***Förebyggande insatser
Uppsökande verksamhet***

Mål: De äldre ska uppleva en större trygghet, minskad social isolering och veta vart de kan vända sig om behovet av insatser från äldreomsorgen uppstår.

Insats: Alla personer över 75 år, som inte har insatser från äldreomsorgen, har erbjudits ett hembesök alternativt möten utanför hemmet. Samverkan har skett med olika aktörer i närsamhället. Samverkan med vårdcentraler, föreningar och bostadsförmedlingen har ökat under året. Öppna möten med föreläsningar av externa experter inom olika aktuella områden tex brandsäkerhet och det naturliga åldrandet, har hållits. Kontakten med målgruppen har även inneburit att vidarebefordra och hjälpa till i olika frågor, som tex kontakter med fastighetsskötare om tillgänglighet av sopsortering och gångvägar som behövt sandas, heminstruktör som efterfrågats då hjälp med syn- och hörselhjälpmedel behövs, hjälp till sociala mötesplatser mm.

Beviljade medel: 1 181 000 kr.

*Förbrukade medel: 12 000 kr.
Medel som överförs till 2011: 1 169 000 kr.*

Styrning och ledning

Under året har stimulansmedel använts för styrning, ledning och uppföljning av projekten i enlighet med regeringens riktlinjer. Medel har också använts för dokumentation och inlämning av statistikuppgifter t.ex. den individbaserade statistiken samt "Öppna jämförelser".

*Beviljade medel: 1 603 000 kr.
Förbrukade medel: 686 000 kr.
Medel som överförs till 2011: 917 000 kr.*

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ser en stor fördel med att stimulansmedlen är möjliga att föra över till nästkommande år.

Detta innebär att medlen kan användas på ett effektivt sätt. Det tar tid att ta till sig ny kunskap och att anamma nya arbetssätt och metoder. De stimulansmedel som äldreomsorgen tilldelats har använts till viktiga utvecklingsområden för att förbättra vården och omsorgen om de äldre. Förvaltningens ambition har varit och är att skapa varaktiga kvalitetshöjande insatser till gagn för både brukare och medarbetare inom verksamheten.

Under 2010 avslutades projekten Taktil stimulering, Kompetensutveckling för demensteam i hemtjänsten och En mer innehållsrik vardag - Tussmötegården. Resultaten från projekten är nu en del i den ordinarie verksamheten. (Slutrappporter om dessa projekt finns att tillgå på förvaltningen.)

Tre nya projekt planerades i slutet av 2010 och kommer att genomföras under 2011 då medel tillstyrktes under oktober 2010. Dessa är Demensvårdsutveckling, Rehabiliterande förhållningssätt i hemtjänsten och servicehus samt Stimulerande vardag – Årsta vård och omsorgsboende.

Till de två första projekten har projektledare från projekten Kompetensutveckling för demensteam och Rehabiliterande arbetssätt i hemtjänst rekryterats för att ta tillvara kompetens och erfarenhet.

Bilagor

Sammanställning - Stimulansbidrag för insatser inom vård och omsorg om äldre personer under 2007-2010.